

Etusivu>Sinun oikeutesi>Rikoksen uhri>Uhrin oikeudet jäsenmaittain

Uhrin oikeudet jäsenmaittain

Unkari

Henkilö katsotaan rikoksen uhriksi, jos hänelle on aiheutunut vahinkoa sellaisen teon takia, joka luokitellaan Unkarin lainsäädännössä rikokseksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tapauksia, joissa henkilö on loukkaantunut tai hänen omaisuuttaan on varastettu tai sille on aiheutunut vahinkoa. Rikoksen uhreilla on Unkarin lainsäädännön mukaan useita oikeuksia rikosoikeudenkäynnissä, ennen sitä ja sen jälkeen. Uhri voi pyytää lisätietoja rikosprosessuaalisista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyn vaiheesta riippuen joko tutkintaviranomaiselta, syyttäjältä tai tuomioistuimelta.

Unkarissa rikosprosessi alkaa esitutkinnalla. Tutkinnan suorittaa yleensä poliisi syyttäjän valvonnassa. Esitutkinnan päätyttyä syyttäjä päättää, nostetaanko syyte ja viedäänkö juttu tuomioistuimeen vai lopetetaanko asian käsittely sen takia, että näyttö ei ole riittävä tai että rikosoikeudellinen vastuu on suljettu pois tai se on päättynyt.

Jos asia viedään tuomioistuimeen, tuomari tutkii näytön ja toteaa epäillyn joko syylliseksi tai syyttömäksi. Unkarin rikosprosessissa (joitakin menettelyjä lukuun ottamatta) tuomioistuin voi vastaanottaa todisteita myös suoraan julkisessa käsittelyssä, minkä vuoksi uhri saatetaan kutsua käsittelyyn ja häntä voidaan kuulla todistajana. Jos tuomioistuin toteaa epäillyn syylliseksi, hänet tuomitaan ja hänelle määrätään rangaistus. Jos taas epäilty todetaan syyttömäksi, hänet vapautetaan syytteistä.

Tarvittavat tiedot löytyvät alla olevien linkkien kautta:

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

3 - Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen

4 - Korvaus

5 - Rikoksen uhrin oikeus saada tukea ja apua

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

1 - Rikoksen uhrin oikeudet

Mitä tietoja rikoksen uhri saa viranomaisilta (esim. poliisilta tai syyttäjältä), jo ennen kuin rikosilmoitus on tehty?

Rikosprosessilain mukaan tuomioistuin, syyttäjä ja tutkintaviranomainen ilmoittavat täytäntöönpanotoimien kohteena oleville henkilöille heidän oikeutensa ja velvollisuutensa ennen menettelyyn liittyviä toimia.

Rikoksesta on **ilmoitettava** syyttäjälle tai tutkintaviranomaiselle suullisesti tai kirjallisesti. Rikosilmoituksen voi ottaa vastaan myös jokin muu viranomainen tai tuomioistuin, joka toimittaa sen edelleen tutkintaviranomaiselle. Laissa ei säädetä rikoksen ilmoittamiseen liittyvistä muodollisuuksista; rikosilmoitus voidaan toimittaa postitse, sähköpostitse tai henkilökohtaisesti.

Rikosoikeudellinen menettely toteutetaan **unkariksi**, mutta jos uhri ei puhu unkaria, hän voi käyttää äidinkieltään tai jotakin muuta valitsemaansa kieltä. Uhri voi käyttää menettelyssä myös kansalliskieltä, vaikka hän puhuisikin unkaria. Uhrilta ei veloiteta käännös- ja tulkkauskuuluja. Hänen ei tarvitse maksaa niistä ennakkomaksua eikä muutenkaan vastata niistä.

Rikoksen uhrilla on oikeus saada tukea **rikosten uhrin tukipalvelusta** tapauksissa, joissa luonnolliseen henkilöön tai hänen omaisuuteensa on kohdistunut rikos tai vahingonteko Unkarin alueella tai joissa luonnolliselle henkilölle on Unkarin alueella tehdyn rikoksen tai vahingontekon välittömänä seurauksena aiheutunut vahinkoa, erityisesti ruumiillinen tai henkinen vamma, psyykinen sokki tai taloudellisia menetyksiä, sillä edellytyksellä, että uhri on joko Unkarin kansalainen, jonkin EU:n jäsenvaltion kansalainen, jonkin EU:n ulkopuolisen maan kansalainen, joka asuu laillisesti Euroopan unionin alueella, kansalaisuudeton henkilö, joka asuu laillisesti Unkarin alueella, ihmiskaupan uhri tai muu henkilö, jonka katsotaan täyttävän tuen saamisen edellytykset uhrin kansalaisuusvaltion ja Unkarin välillä tehdyn kansainvälisen sopimuksen nojalla tai vastavuoroisuuden perusteella.

Valtio tarjoaa uhreille tukipalveluja sen jälkeen, kun heidän tarpeensa on arvioitu. Palveluihin voivat kuulua muun muassa seuraavat: helpotetaan uhrin etujen suojelua, myönnetään välitöntä rahallista tukea, annetaan todistus uhrin asemasta, tarjotaan todistajan suojelua sekä turvallista majoitusta. Uhrilla on myös oikeus saada korvausta valtiolta, jos tietyt laissa määritellyt ehdot täyttyvät.

Lisäksi **uhrille voidaan tarjota henkilökohtaista suojelua**, jos häntä vastaan on suunnitteilla tai toteutettu väkivallantekoja tai yleistä vaaraa aiheuttavia väkivaltarikoksia, joiden tarkoituksena on estää uhria osallistumasta rikosoikeudelliseen menettelyyn tai käyttämästä oikeuksiaan ja suorittamasta velvollisuuksiaan, tai jos tämäntyyppinen rikos on todennäköinen. Suojelua koskevat hakemukset voidaan jättää menettelystä vastaavalle tuomioistuimelle, syyttäjälle tai tutkintaviranomaiselle tai nämä voivat kirjata hakemuksen.

Uhrin henkeen, ruumiilliseen koskemattomuuteen ja vapauteen kohdistuvien rikosten estämiseksi tai lopettamiseksi henkilökohtainen suojelu kattaa myös hänen yksityisasuntonsa tai muun asuinpaikan. Samoin on turvattava uhrin käyttämät kulkureitit ja varmistettava, että hän pystyy osallistumaan turvallisesti rikosoikeudellisiin menettelyihin ja muihin virallisiin toimiin.

Henkilökohtainen suojelu kattaa erityisesti säännöllisen partioinnin, teknisiä välineitä, jatkuvan viestintämahdollisuuden, suojavaatteiden toimittamisen ja, jos muut henkilökohtaisen suojelun keinot ovat riittämättömiä, vartijoiden välittämisen toimimaan paikan päällä sellaisen lainvalvontaelimen johdolla, joka on valtuutettu järjestämään ja tarjoamaan henkilökohtaista suojelua.

Jos uhri osallistuu erittäin vakavaa rikosta käsittelevään rikosoikeudelliseen menettelyyn ja tekee viranomaisen kanssa yhteistyötä eikä hänen suojeluaan voida taata henkilökohtaisen suojelun menetelmillä, vaan hänen tilanteensa pysyy uhkaavana, hänelle on syytä tarjota erityisiä turvajärjestelyjä, kuten mahdollisuus päästä todistajansuojeluohjelmaan, jos tietyt lisäedellytykset täyttyvät.

Joissakin tapauksissa uhrilla on oikeus **oikeudelliseen edustajaan**, ja jos hän on esittänyt yksityisoikeudellisen vaatimuksen, hän on oikeutettu oikeusapuun. Edellä mainitut palvelut edellyttävät yleensä, että uhri tarvitsee niitä. Toisin sanoen uhrin nettokuukausitulot eivät saa ylittää työsuhteen perusteella määritellyn vanhuuseläkkeen vähimmäismäärää (28 500 Unkarin forinttia vuonna 2017) ottaen huomioon myös samassa taloudessa elävien muiden henkilöiden tulot. Uhrilla ei voi myöskään olla omaisuutta, jota voitaisiin käyttää oikeudellisten palvelujen maksamiseen.

Uhrilla voi olla oikeus esittää **siviilikanne** ja vaatia vastaajalta korvauksia rikoksesta aiheutuneista vahingoista missä tahansa rikosoikeudellisen menettelyn vaiheessa. Siviilikanteensa täytäntöönpanon varmistamiseksi uhri voi pyytää vastaajan omaisuuden takavarikointia. Tuomioistuimien määrää takavarikoinnista, jos voidaan kohtuudella olettaa, ettei vaadetta voida panna täytäntöön. Tuomioistuin ratkaisee siviilikanteen päätöksessään ja hyväksyy tai hylkää kanteen. Jos tämä viivyy huomattavasti menettelyn loppuun saattamista tai jos vastaaja vapautetaan tai jos hakemuksen asiasisältöä koskeva päätöksenteko estyy menettelyssä muista syistä, tuomioistuin määrää, että siviilikanteen täytäntöönpanossa on käytettävä muita oikeudellisia keinoja.

Uhrilla on oikeus osallistua **sovittelumenettelyyn** vastaajan kanssa tietyin edellytyksin. Sovittelumenettelyä ei voida järjestää ilman uhrin suostumusta, ja vaikka uhri suostuisikin sovitteluun, menettelyä ei järjestetä automaattisesti, vaan sen toteutuminen riippuu monista muista seikoista.

Asian käsittelystä aiheutuvat uhrin ja hänen edustajansa **käteismenot** kuuluvat rikosoikeudellisen menettelyn kustannuksiin, kuten myös kustannukset, jotka ovat seurausta siitä, että uhria **kuullaan todistajana**. Valtio ei maksa ennalta ensin mainittuja kuluja, kun taas todistamiseen liittyvät kulut korvataan prosessitoimen jälkeen. Vastaaja määrätään korvaamaan rikosoikeudellisen menettelyn kulut, mikäli hänet todetaan syylliseksi.

Rikoksen uhri (unionin kansalainen tai unionin ulkopuolisen maan kansalainen) ei asu maassa, jossa rikos tapahtui. Miten hänen oikeuksiaan suojellaan?

Rikosprosessilain mukaan Unkarin lainkäyttövallan piiriin kuuluvissa menettelyissä uhrin oikeuksia on suojeltava hänen kansalaisuudestaan ja asuinpaikastaan riippumatta. Rikosten uhrien tukipalvelu tarjoaa kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kansalaisille samoja palveluja kuin Unkarin kansalaisille.

Mitä tietoja hänelle annetaan, jos hän tekee rikosilmoituksen?

Uhrille toimitetaan **erillinen ilmoitus** tutkinnan täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestä vain silloin, jos uhri ei ole tehnyt ilmoitusta rikoksesta.

Rikosprosessilaissa määritellään lisäksi tilanteet ja päätökset, joista on ilmoitettava uhrille.

Rikoksen uhrilla on oikeus saada omasta pyynnöstään ilmoitus tutkintavankeudessa olevan vastaajan vapauttamisesta tai pakenemisesta, vankeusrangaistukseen tuomittu henkilön ehdonalaiseen pääsystä, vapauttamisesta tai pakenemisestä taikka vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä, säilöön otettavaksi määrätyn henkilön vapauttamisesta tai pakenemisestä sekä säilöönoton keskeyttämisestä, lyhytaikaisesti pakkohoidossa olevan henkilön vapauttamisesta tai pakenemisestä, pakkohoidossa olevan henkilön vapauttamisesta, luvattomasta hoitolaitoksesta poistumisesta tai sopeutumislomalle päästämistä sekä kasvatuslaitokseen sijoitetun alaikäisen tilapäisestä tai lopullisesta vapauttamisesta, luvattomasta kasvatuslaitoksesta poistumisesta tai laitossijoituksen keskeyttämisestä.

Uhrille on ilmoitettava erityisesti seuraavia seikkoja koskevista päätöksistä: asiantuntijan nimitys, tutkinnan keskeyttäminen, tutkinnan saattaminen päätökseen, tutkinnan lopettaminen, syytteen asettaminen, tiettyjen seikkojen poisjättäminen syytteestä, syytteiden hylkääminen ja minkä tahansa sellaisen päätöksen hyväksyminen, joka sisältää uhrin suoraan liittyviä tietoja, sekä lopullisen päätöksen tekeminen.

Uhrille on ilmoitettava **kaikkien sellaisten prosessitoimien järjestämispaikoista ja -päivistä**, joihin hän voi osallistua. Tällaisia toimia ovat muun muassa asiantuntijoiden kuulemiset tutkinnan aikana, tutkimukset, rekonstruktiot, tunnistamistilaisuudet sekä tuomioistuinmenettelyyn kuuluvat oikeudenkäynnit ja yleisölle avoimet istunnot.

Tutkinnan aikana uhri **voi tutustua** asiantuntijalausuntoihin ja sellaisten tutkintatoimien asiakirja-aineistoon, joissa hän saa olla läsnä, sekä saada niistä **maksusta kopiot**. Hän voi saada kopioita myös muista asiakirjoista, mikäli se ei haittaa tutkintaa. Tutkinnan päättyttyä uhri voi tutustua kaikkiin asiakirjoihin, jotka koskevat häntä vastaan tehtyä rikosta.

Uhri voi tutkinnan aikana hakea **muutosta** kaikkiin päätöksiin, jotka vaikuttavat häneen suoraan, tai tehdä niistä valituksen. Uhri voi tehdä valituksen muun muassa päätöksistä, jotka koskevat hänen rikosilmoituksensa hylkäämistä tai tutkinnan keskeyttämistä tai päättämistä.

Jos rikosilmoitus hylätään tai tutkinta päätetään tai jos joissakin tapauksissa muodolliset syytteet nostetaan vain osittain eikä uhri saavuta valituksellaan toivottua tulosta, hän voi päättää esittää yksityisoikeudellisen vaatimuksen laissa säädetyn määräajan kuluessa. Uhri voi esittää yksityisoikeudellisen vaatimuksen myös silloin, jos syyttäjä ei vahvista tutkinnan perusteella yleisen syytteen alaista rikosta tapahtuneeksi tai jos syyttäjä ei ole siirtänyt syytteen esittämistä itselleen syytettä ajavalta asianomistajalta. Uhri, joka on esittänyt yksityisoikeudellisen vaatimuksen, voi esittää asianajajansa välityksellä syytteen ja toimittaa oman syytekirjelmänsä vastaajaa vastaan.

Uhri voi tuomioistuinmenettelyn aikana hakea muutosta ainoastaan siviilikannetta koskevaan ratkaisuun mutta ei pääasian ratkaisuun. Uhri voi tuomioistuinmenettelyn aikana esittää yksityisoikeudellisen vaatimuksen myös silloin, jos syyttäjä hylkää syytteen.

Onko rikoksen uhrilla oikeus maksuttomiin käännös- ja tulkkauspalveluihin (poliisin tai muiden viranomaisten kanssa asioidessa tai rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Rikosoikeudellinen menettely käydään unkarin kielellä, mutta uhri ei joudu epäedulliseen asemaan sen takia, että hän ei osaa unkaria. Voit käyttää menettelyssä sekä suullisesti että kirjallisesti äidinkieltäsi tai jotakin alueellista tai kansalliskieltä taikka jotakin muuta kieltä, jota olet ilmoittanut osaavasi.

Tässä tapauksessa sinulla on oikeus käyttää maksutta tulkkia, ja sinulle tarkoitettujen virallisten asiakirjain käännetään maksutta.

Miten viranomaiset huolehtivat siitä, että rikoksen uhri ymmärtää heitä ja he uhria (jos kyseessä on lapsi tai vammainen henkilö)?

Viranomaiset pyrkivät käyttämään selkeää ja helposti ymmärrettävää kieltä aina, kun he ottavat sinuun yhteyttä suullisesti tai kirjallisesti. Sinulle kerrotaan oikeuksistasi ja velvollisuuksistasi helppotajuisesti ottaen huomioon tilanteesi ja henkilökohtaiset ominaisuutesi. Viranomaisten on myös varmistettava kaikissa yhteydenotoissa, että olet ymmärtänyt sinulle ilmoitetut tiedot. Mikäli näin ei ole, viranomaisten on selvennettävä kyseisiä asioita. Jos olet alaikäinen tai vammainen, viranomaisten on kiinnitettävä erityistä huomiota yhteydenpitoon kanssasi. Jos olet kuulo- tai puhevammaisen tai kuurosokea, voit pyytää mahdollisuutta käyttää viittomakielen tulkkia tai antaa kirjallisen lausunnon sen sijaan, että sinua kuultaisiin.

Rikoksen uhrien tukipalvelut

Mitä kautta uhri voi saada tukea?

Valtion tasolla uhrien suojelusta ja oikeusavusta huolehtivat Budapestin ja 19 läänin aluehallintovirastot. Jos olet joutunut rikoksen uhriksi, aluehallintovirastot tarjoavat sinulle maksutta räätälöityjä tukipalveluja, muun muassa

tietoa oikeuksistasi ja mahdollisuuksistasi

henkistä tukea

käytännön tukea ja oikeudellista neuvontaa yksinkertaisissa asioissa

vahvistuksen asemastasi uhrina

mahdollisesti välitöntä rahallista tukea, jota on haettava viiden päivän kuluessa rikoksen tekopäivästä.

Aluehallintovirastojen tarjoaman oikeusavun yhteydessä sinulle annetaan maksutta oikeudellista neuvontaa yksinkertaisissa tapauksissa. Jos olet vähävarainen, sinulle voidaan tarjota menettelyn ulkopuolella oikeudellisia palveluja (esimerkiksi apua asiakirjojen laatimisessa) ja lisäksi oikeudellinen edustaja voi edustaa sinua rikosoikeudellisessa menettelyssä.

Budapestissa ja lääneissä sijaitsevien aluehallintovirastojen yhteystiedot ovat saatavilla osoitteessa <http://www.kormanyhivatal.hu/>, ja lisätietoa uhreille annettavasta tuesta ja oikeudellisesta avusta on osoitteissa <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/aldozatsegito-szolgalat> ja <http://igazsagugyihivatal.gov.hu/jogi-segitsegnyujtas>.

Valtion organisaatioiden lisäksi rikosten uhrit voivat ottaa yhteyttä myös moniin kansalaisjärjestöihin, joita ovat esimerkiksi seuraavat:

Voittoa tavoittelematon järjestö ”Valkoinen sormus” (*FEHÉR GYURU Közhasznú Egyesület*) on Victim Support Europe -järjestön jäsenjärjestö. Se tarjoaa taloudellista, oikeudellista, psykologista ja muuta tukea sekä auttaa erityisesti sellaisia rikosten uhreja ja uhrien omaisia, jotka ovat avun tarpeessa sosiaalisen tilanteensa vuoksi (<http://fehergyuru.eu/>)

Valtakunnallinen kriisipuhelinpalvelu (*Országos Kríziskezelo és Információs Telefonszolgálat*) tarjoaa apua parisuhdeväkivallan uhreille, kaitoinkohtelun uhreiksi joutuneille lapsille sekä prostituution ja ihmiskaupan uhreille sekä järjestää tarvittaessa majoitusta (<http://bantalmazas.hu/>)

ESZTER-säätiö ja ambulanssi (*ESZTER Alapítvány és Ambulancia*) tarjoaa maksutta psykologista apua ja kuntoutusta hyväksikäytön uhreiksi joutuneille ja traumaista kärsiville lapsille ja aikuisille sekä tarjoaa oikeudellista tietoa ja neuvontaa (<http://eszteralapitvany.hu/>)

Naiset naisten puolesta väkivaltaa vastaan -järjestön (*Nok a Nokért Együtt az Eroszak Ellen (NANE) Egyesület*) maksuton puhelinpalvelu tarjoaa henkilökohtaista oikeudellista apua sekä psykologista ja sosiaalista neuvontaa lähisuuhdeväkivallan uhreiksi joutuneille aikuisille ja lapsille (<http://nane.hu/>).

Ohjaako poliisi uhrin automaattisesti tukipalvelujen piiriin?

Jos olet joutunut rikoksen uhriksi ja otat yhteyttä poliisiin, poliisi antaa sinulle kirjallista tietoa uhrin tukipalvelusta ja mahdollisuuksistasi saada tukea. Voit pyytää poliisilta tarvittavan todistuksen, joka annetaan suoraan sinulle tai lähetetään uhrin tukipalveluun.

Miten rikoksen uhrin yksityisyyttä suojellaan?

Rikosoikeudellisen menettelyn aikana on suojeltava henkilöoikeuksiasi ja otettava huomioon vainajien muiston kunnioittamisen periaate. Lisäksi yksityiselämäsi koskevia tietoja ei saa paljastaa tarpeettomasti. Tästä syystä voit vaatia, että tietojasi käsitellään luottamuksellisesti, jos sinua on kuultava todistajana. Tietojasi voidaan sen jälkeen paljastaa ainoastaan asiaa käsittelevälle viranomaiselle.

Edellyttääkö tukipalvelujen saaminen rikosilmoituksen tekemistä?

Valtion uhreille tarjoamien tukipalvelujen saaminen ei yleensä edellytä ilmoituksen tekemistä sinuun kohdistuneesta rikoksesta. Voit kuitenkin saada rahallista tukea (korvauksia, välitöntä rahallista tukea) ainoastaan, jos sinulla on kirjallinen todistus rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämisestä.

Uhrin henkilökohtainen suojele, jos häntä uhkaa vaara

Voit saada henkilökohtaista suojele sen jälkeen, kun rikosoikeudellinen menettely on käynnistetty. Jos olet uhkaavassa tilanteessa siksi, että osallistut rikosoikeudelliseen menettelyyn, voit pyytää asiaa käsittelevältä viranomaiselta itsellesi sekä perheenjäsenillesi ja sukulaisillesi henkilökohtaista suojele uhrin tai todistajan asemasi vuoksi. Asiaa käsittelevä tutkintaviranomainen, syyttäjä tai tuomioistuim voi esittää henkilökohtaista suojele koskevan pyynnön, ja päätöksen asiasta tekee suojele tarjoava poliisi.

Jos sinua kuullaan todistajana ja todistajanlausunnossasi käsittelet keskeisiä seikkoja erityisen vakavassa rikosasiassa, sinulle voidaan myöntää erityissuojele, jos todistajanlausuntoasi ei voida korvata millään muulla todisteella ja jos henkilöllisyytesi paljastuminen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä vaarantaisi vakavasti joko sinun tai läheistesi hengen, ruumiillisen koskemattomuuden tai henkilökohtaisen vapauden.

Erytissuojelelun myöntämisestä todistajalle päättää tutkintatuomari syyttäjän esityksen pohjalta. Siksi sinun on pyydettävä syyttäjänvirastolta aloitetta tällaisen suojelelun saamiseksi. Jos sinulle päätetään myöntää erityissuojelelun todistajana, ainoastaan tutkintatuomari voi kuulustella sinua eikä sinua voida kutsua kuultavaksi oikeudenkäynnissä. Nimesi, henkilötietosi ja asuinpaikkasi pidetään luottamuksellisina tietoina, ei niitä paljasteta vastaajalle eikä hänen asianajajalleen.

Sinulle voidaan tarjota suojelelun myös erityisessä suojeleohjelmassa. Jos osallistut tällaiseen ohjelmaan, sinulle voidaan toimittaa määräys oikeuteen saapumisesta tai ilmoitus prosessitoimista tai muita asiakirjoja ainoastaan suojelelun kautta, ja asuinpaikkasi ilmoitetaan kyseisen elimen osoite. Sinua koskevia tietoja sisältäviä asiakirjoja ei anneta ilman suojelelun lupaa kopioita kenellekään, ei edes viranomaisille. Voit kieltäytyä antamasta todistajanlausuntoa, joka sisältää tietoja uudesta henkilöllisyydestäsi tai asuinpaikastasi.

Jos olet joutunut sellaisen rikoksen uhriksi, josta voidaan tuomita vankeusrangaistukseen, voit pyytää tuomioistuinta määräämään, ettei vastaaja saa lähestyä sinua 10–60 päivän pituisena aikana.

Millaista suojelelun on saatavissa? Kuka suojelelun antaa?

Tuomioistuim, syyttäjä ja tutkintaviranomainen tarkastelevat jatkuvasti rikosoikeudellisen menettelyn aikana, tarvitsetko uhrina erityissuojelelun henkilöllisyytesi ja elinoloihiisi liittyvien seikkojen sekä rikoksen luonteen tai olosuhteiden vuoksi, ja päättävät niiden perusteella mahdollisista erityistarpeistasi menettelyn aikana. Tässä tapauksessa rikosoikeudellisesta menettelystä vastaava tuomioistuim, syyttäjä ja tutkintaviranomainen voivat päättää henkilökohtaisista suojelelutoimenpiteistä ja määrätä poliisin tarjoamaan sinulle kohdassa 7 määriteltyä henkilökohtaista suojelelun tai osallistumista suojelelun ohjelmaan, kun taas tuomioistuim voi antaa lähestymiskielton.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko rikosentekijä aiheuttaa hänelle lisävahinkoa?

Kyllä. Tuomioistuimen, syyttäjänviraston ja tutkintaviranomaisen keskeinen tehtävä on estää rikosentekijää tekemästä uusia rikoksia. Tätä varten rikosoikeudellisessa menettelyssä voidaan määrätä vastaajan ja hänen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella pakkotoimia, joiden nojalla vastaaja menettää vapautensa tai sitä rajoitetaan (esimerkiksi lähestymiskielto tai kotoa poistumista rajoittava kielto). Toisaalta voidaan myös määrätä uhrin etujen huomioon ottamiseksi toimenpiteitä, joilla hänelle taataan asianmukainen hoito ja suojelelun.

Arvioidaanko uhrin tilannetta sen selvittämiseksi, voiko hänelle aiheutua lisävahinkoa rikosoikeudenkäyntimenettelyn vuoksi (rikostutkinnan ja oikeudenkäynnin aikana)?

Kyllä. Rikosoikeudellisessa menettelyssä tuomioistuimen, syyttäjänviraston ja tutkintaviranomaisen on suunniteltava ja toteutettava prosessitoimet, jotka edellyttävät sinun kuulemistasi todistajana, sillä tavoin, ettei toimia jouduta perusteettomasti toistamaan etkä joudu tarpeettomasti kohtaamaan vastaajaa. Tätä varten esimerkiksi sinun ja vastaajan kohtaaminen voidaan estää joko pyynnöstäsi tai viran puolesta, vastaaja voidaan poistaa oikeussalista silloin, kun sinua kuulustellaan, tai tuomioistuim voi kuulustella sinua televiestintälaitteiden avulla (jopa niin, että kasvojasi ei voi tunnistaa ja ääntäsi muutetaan).

Millaista suojelelun erittäin haavoittuvassa asemassa olevat uhrin voivat saada?

Jos uhrina tarvitset henkilöllisyytesi ja elinoloihiisi liittyvien seikkojen sekä rikoksen luonteen tai olosuhteiden vuoksi erityissuojelelun, rikosoikeudellisessa menettelyssä on asiiasi käsitellyssä noudatettava mahdollisimman suurta varovaisuutta ja sinuun liittyvien prosessitoimien valmistelussa ja täytäntöönpanossa on otettava tarpeesi huomioon mahdollisimman hyvin (menettelyn edut huomioon ottaen).

Onko alaikäisillä uhreilla erityisiä oikeuksia?

Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 20. marraskuuta 1989 hyväksymän lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti Unkarin oikeusjärjestelmässä henkilöä pidetään lapsena, jos hän on alle 18-vuotias.

Rikosoikeudellisissa menettelyissä, joihin liittyy alaikäisiä uhreja, viranomaisia ja oikeuselimiä vaaditaan yleensä varmistamaan, että kansainvälisissä yleissopimuksissa määritetyt lasten oikeuksia noudatetaan täysin. Erityisesti tämä koskee periaatetta, jonka mukaan alaikäisiin vaikuttavissa päätöksissä on otettava ensisijaisesti huomioon *lapsen etu*.

Alaikäisillä uhreilla on rikosoikeudellisissa menettelyissä enemmän oikeuksia kuin aikuisilla ja heille tarjotaan lisäsuojelelun. Jos uhri on rikosoikeudellisen menettelyn alkaessa alle 18-vuotias, hänen katsotaan olevan ”uhri, jolla on erityistarpeita” ilman, että sitä on erikseen pyydetty.

Yleensä ottaen prosessitoimet on valmisteltava ja pantava täytäntöön erityisen huolellisesti silloin, kun kyseessä on uhri, jolla on erityistarpeita, ja hänen tarpeensa on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Alle 18-vuotiailla uhreilla on enemmän erityisoikeuksia kuin aikuisilla:

Henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, terveyttä tai seksuaalista vapautta uhanneissa rikoksissa, seksuaalirikoksissa sekä lasten ja heidän perheidensä etuja loukanneissa rikoksissa tai muihin henkilöihin kohdistuneissa väkivaltarikoksissa on noudatettava nopeutettua menettelyä, jos rikosoikeudellisen menettelyn mahdollisimman nopea täytäntöönpano on lapsen edun mukaista. Nopeutetun menettelyn noudattaminen on erityisen perusteltua silloin, kun rikos on vaarantanut merkittävästi uhrin fyysisen, henkisen tai moraalisen kehityksen tai kun vastaaja on vastuussa uhrin kasvattamisesta, valvonnasta tai hoidosta menettelyn aikana tai elää uhrin lähiympäristössä.

Erityistä huolellisuutta on noudatettava suullisessa ja kirjallisessa yhteydenpidossa uhrin kanssa. Alaikäisille on kerrottava heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan heidän ikäänsä ja kypsyyteensä sopivalla tavalla, ja tarvittaessa asioita on selkeytettävä ja selitettävä heille tarkemmin.

Haasteesta on ilmoitettava alaikäisen huoltajalle, ja ilmoituksessa on pyydetävä huoltajaa varmistamaan alaikäisen läsnäolo.

Alaikäisen laillinen edustaja, tukihenkilö ja huoltaja voivat olla läsnä, kun alaikäistä kuullaan todistajana. Todistajan mukana olevalla henkilöllä on oikeus saada korvaus kuluista samalla tavalla kuin todistajalla.

Alaikäisen todistajanlausunnon uskottavuutta ei saa testata laitteilla (valheenpaljastin).

Alaikäisen oikeuksia voi käyttää myös hänen laillinen edustajansa, mikäli laki ei velvoita uhria henkilökohtaiseen yhteistyöhön.

Alaikäisen kuuleminen voidaan määrätä järjestettäväksi suljetun viestintäjärjestelmän avulla (videokokous). Tässä tapauksessa uhri sijoitetaan eri huoneeseen, ja hän voi keskustella oikeussalissa olevien henkilöiden kanssa käyttämällä laitetta, joka välittää samanaikaisesti puhetta ja videokuvaa (videokokous).

Tuomioistuin voi pyynnöstä tai viran puolesta estää yleisön läsnäolon oikeudenkäynnissä menettelyyn osallistuvan alaikäisen suojelemiseksi.

Jos syyttäjä haluaa kuulustella todistajana uhria, jolla on erityistarpeita, sellaisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka koskee seksuaalista vapautta loukkaavaa rikosta, seksuaalirikosta tai uhrin sukulaisen henkilöön kohdistunutta rikosta, uhria kuulevan henkilön on oltava tämän kanssa samaa sukupuolta, jos uhri sitä pyytää ja jos se ei haittaa menettelyä.

Alle 14-vuotiailla uhreilla on edellisten lisäksi vielä muita erityisoikeuksia:

Uhria voidaan kuulla todistajana vain, jos hänen todistajanlausuntoaan ei voida korvata muulla todisteella. Uhria voidaan ristikuulustella ainoastaan, jos se ei aiheuta hänessä ahdistusta.

Haasteet ja todistajan kuulemista koskevat ilmoitukset on toimitettava uhrin huoltajan välityksellä. Haasteen ja ilmoituksen asiasisältö on ilmoitettava alaikäisen lailliselle edustajalle.

Tutkintatuomari kuulee alaikäistä ennen syytteen nostamista, jos on syytä olettaa, että alaikäisen kuulusteleminen julkisessa oikeudenkäynnissä vaikuttaisi haitallisesti hänen henkilökohtaiseen kehitykseensä. Todistajan laillinen edustaja, huoltaja ja asianajaja voivat esittää syyttäjälle, että tutkintatuomarin on kuultava todistajaa. Jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät, syyttäjä esittää alaikäisen kuulemista tällä tavoin. Vastaaja ja hänen asianajajansa eivät saa olla läsnä tutkintatuomarin järjestämässä kuulemisessa.

Todistajan kuuleminen järjestetään tilassa, joka on erityisesti suunniteltu alaikäisten kuulemiseen. Tästä voidaan poiketa ainoastaan erityistapauksissa.

Kuulemisessa voidaan käyttää myös suljettua viestintäjärjestelmää (videokokous).

Alle 14-vuotiaan todistajan kuuleminen on tallennettava videointi- tai äänityslaitteella. Yli 14-vuotiaiden alaikäisten tapauksessa tämä on mahdollista ainoastaan, jos kuluista maksetaan ennakkomaksu.

Alaikäistä ei voida kutsua julkisesti kuultavaksi, jos tutkintatuomari on kuullut häntä ennen syytteen nostamista.

Jos tutkintatuomari ei ole kuullut alaikäistä ennen syytteen nostamista, mutta hänen kuulemisensa todistajana osoittautuu myöhemmin tarpeelliseksi, häntä voidaan kuulla oikeudenkäynnin ulkopuolella. Jos alaikäinen täyttää oikeudenkäynnin aikana 14 vuotta, tuomioistuin voi erityisen perustelluissa tapauksissa kuulla häntä myös oikeudenkäynnissä. Kummassakaan tapauksessa asiaa ei tarvitse antaa tiedoksi vastaajalle ja hänen asianajajalleen.

Kun rikos johtaa uhrin kuolemaan, mitkä ovat perheenjäsenten oikeudet?

Jos uhri on kuollut ennen rikosoikeudellisen menettelyn alkua tai sen käynnistämisen jälkeen, hänen oikeuksiaan voi sopimuksen tai lainsäädännön nojalla käyttää joku hänen sukulaisistaan suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa tai hänen puolisonsa tai avopuolionsa, veljensä tai sisarensa, laillinen edustajansa tai henkilö, joka on ollut hänen huollettavanaan.

Jos tällaisia henkilöitä on useita, asianomaiset voivat nimetä keskuudestaan yhden henkilön, joka käyttää uhrin oikeuksia. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty, uhrin oikeuksia voi käyttää henkilö, joka on ensimmäisenä osallistunut menettelyyn.

Mitkä ovat rikoksen uhrin perheenjäsenten oikeudet?

Uhrin oikeuksia voi käyttää myös hänen laillinen edustajansa, mikäli laki ei velvoita uhria henkilökohtaiseen yhteistyöhön. Asianajaja tai täysi-ikäinen sukulainen voidaan valtuuttaa toimimaan edustajana.

Suullisen valituksen esittävä valituksen tekijä voi nimetä täysi-ikäisen henkilön antamaan tukea (myös kielellistä tukea) kuulemisessa, mikäli kyseisen henkilön läsnäolo ei haittaa menettelyä.

Edustajasi, tukihenkilösi ja nimeämäsi täysi-ikäinen henkilö voivat olla tukenasi myös tutkintatoimissa, joissa läsnäolosi on pakollista tai sallittua, jos heidän läsnäolonsa ei haittaa menettelyä. Edellä mainittua sääntöä sovelletaan uhrin kuulusteluun ja hänen kuulemiseensa todistajana.

Jos yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittänyt henkilö kuolee, hänen tilalleen voi sopimuksen tai lainsäädännön nojalla tulla 30 päivän kuluessa joku hänen sukulaisistaan suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa tai hänen puolisonsa tai avopuolionsa, veljensä tai sisarensa, laillinen edustajansa tai henkilö, joka on ollut hänen huollettavanaan.

Voiko rikoksen uhri osallistua sovitteluun? Millä ehdoin? Onko rikoksen uhri turvassa sovittelun aikana?

Sovittelumenettelyn tärkeimpänä tavoitteena on varmistaa, että vastaaja korvaa rikoksesta aiheutuneet seuraukset myös uhrin mielestä hyväksyttävällä tavalla. Sovittelumenettelyssä on sen vuoksi pyrittävä pääsemään vastaajan ja uhrin väliseen asianmukaiseen sopimukseen vahinkojen korvaamisesta.

Jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät, syyttäjä tai, jos asia on tuomioistuimen käsiteltävänä, tuomari voi lykätä menettelyä enintään kuudella kuukaudella ja määrätä sovittelun.

Rikosasia voidaan määrätä käsiteltäväksi sovittelumenettelyssä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

vastaaja tai uhri esittävät sitä tai he ovat sopineet siitä vapaaehtoisesti

rikosoikeudellinen menettely on käynnistetty henkeä, ruumiillista koskemattomuutta tai terveyttä uhanneen rikoksen, ihmisarvoa tai muita ihmisen

perusoikeuksia loukanneen rikoksen, liikennerikkomuksen tai omaisuuteen tai tekijänoikeuksiin kohdistuneen rikoksen käsittelemiseksi ja rikoksesta voidaan määrätä enintään viiden vuoden pituinen vankeusrangaistus

rikoslain mukaan rikosoikeudellinen menettely voidaan onnistuneen sovittelun jälkeen päättää tai rangaistusta voidaan lieventää rajoituksetta

epäilty on myöntänyt syyllisyytensä ennen syytteen nostamista, ja hän haluaa ja pystyy hyvittämään vahingon sillä tavoin ja siinä määrin, että uhri voi sen hyväksyä

rikosoikeudellisesta menettelystä voidaan luopua ottaen huomioon rikoksen luonne ja tekotapa sekä vastaajan henkilökohtainen tilanne tai on perusteltu syy olettaa, että tuomioistuin ottaisi vastaajan tarjoaman hyvityksen huomioon rangaistusta määrätessään.

Uhri voi ehdottaa asian siirtämistä sovitteluun missä tahansa menettelyn vaiheessa. Sovittelua voidaan kuitenkin käyttää kunkin asian käsittelyssä vain kerran, joten jos sovittelumenettely epäonnistuu mistä tahansa syystä, sitä ei voida käynnistää uudelleen.

Valtion palveluksessa oleva koulutettu sovittelija on vastuussa sovittelumenettelyn asianmukaisesta sujumisesta. Uhri voi halutessaan tavata vastaajan sovittelumenettelyssä ainoastaan sovittelijan ollessa läsnä, ja sovittelijan läsnäolo riittää takaamaan uhrin henkilökohtaisen turvallisuuden.

Missä rikoksen uhrin oikeuksia koskeva laki on saatavilla?

Vuonna 1998 annettu laki XIX rikosprosessista

Vuonna 2012 annettu laki C rikoslaista

Vuonna 1991 annettu laki LXIV New Yorkissa 20. marraskuuta 1989 allekirjoitetun lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanosta

Vuonna 2005 annettu laki CXXXV rikosten uhreille annettavasta tuesta ja valtion korvauksista

Vuonna 2003 annettu laki LXXX oikeusavusta

Vuonna 2001 annettu laki LXXXV rikosoikeudenkäyntiin osallistuvien suojeluohjelmasta ja sitä tukevasta lainkäyttövallassa

Vuonna 2006 annettu laki CXXIII sovittelusta rikosasioissa

Sisäasiainministeriön asetus N:o 64/2015, annettu 12. joulukuuta 2015, uhrin tukemiseen liittyvistä poliisin tehtävistä

Hallituksen asetus N:o 34/1999, annettu 26. helmikuuta 1999, rikosoikeudenkäyntiin osallistuvien henkilöiden ja menettelyä hoitavien viranomaisten henkilökohtaisen suojelun edellytyksistä ja täytäntöönpanosäännöistä

Sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön yhteinen asetus N:o 23/2003, annettu 24. kesäkuuta 2003, tutkintaviranomaisten sisäasiainministeriön alaisuudessa suorittamaa tutkintaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja tutkintatoimien kirjaamista muilla keinoin kuin pöytäkirjan avulla koskevista säännöistä

Oikeusministeriön asetus N:o 25/2016, annettu 23. joulukuuta 2016, vastaajan ja puolustusasianajajan käteismenojen ja rikosoikeudenkäyntiin osallistuvien henkilöiden kulujen ja maksujen korvaamisesta valtion toimesta

Oikeus- ja lainvalvontaministeriön asetus N:o 14/2008, annettu 27. kesäkuuta 2008, todistajien kulujen korvaamisesta

Oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön yhteinen asetus N:o 21/2003, annettu 24. kesäkuuta 2003, rikosoikeudenkäyntikulujen ennakkomaksuista

Kansallisen poliisijohdon määräys N:o 2/2013, annettu 31. tammikuuta 2013, uhrien tukemiseen liittyvistä poliisin tehtävistä.

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

2 - Rikosilmoituksen tekeminen ja rikoksen uhrin oikeudet rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana

Miten rikosilmoitus tehdään?

Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa.

Yleensä rikoksesta ilmoitetaan syyttäjälle tai tutkintaviranomaiselle

henkilökohtaisesti (kirjallisesti tai suullisesti): viranomaiset kirjaavat suullisen ilmoituksen ja esittävät uhrille kysymyksiä rikokseen liittyvistä seikoista ja olosuhteista, rikoksentehtäjän henkilöllisyydestä ja uhrilla mahdollisesti olevista todisteista

puhelimitse: poliisilla on maksuton vihjepuhelin ("puhelintodistaja"), johon todistajat ja uhrit voivat ilmoittaa rikoksista nimettömänä. Maksuttoman

vihjepuhelimen numero on 003680555111, ja sitä hoitavat vuorokauden ympäri Budapestin poliisilaitoksen avustajat, jotka ottavat vastaan rikosilmoitukset.

Lisätietoja on saatavilla Unkarin poliisin verkkosivustolla osoitteessa <http://www.police.hu/en>

millä tahansa muulla viestintätavalla tai mitä tahansa muuta teknistä välinettä käyttäen, muun muassa soittamalla EU:n yleiseen hätänumeroon **112**.

Rikosilmoituksia voivat ottaa vastaan myös viranomaiset tai tuomioistuimet, jotka toimittavat ne edelleen tutkintaviranomaiselle. Rikosilmoitus on hyväksyttävä, jos se vaatii välittömiä toimenpiteitä.

Kaikki rikosilmoitukset on rekisteröitävä välittömästi.

Ilmoituksen voi tehdä myös nimettömänä, jolloin ei tarvitse antaa henkilö- tai yhteystietoja. Ilmoituksen on sisällettävä tarkat tiedot rikoksesta. Viranomaiset eivät edellytä erityisen lomakkeen käyttöä rikosilmoituksessa.

Rikoksen ilmoittamiselle ei ole tarkkaa määräaika, mutta viranomaiset eivät ota ilmoitusta vastaan tietyn ajan kuluttua. Tämä aika (niin sanottu vanhentumisaika) vastaa yleensä rikokselle määrättyä enimmäisrangaistusaikaa ja on vähintään viisi vuotta.

Joidenkin rikosten kohdalla uhri voi myös nostaa asianomistajana kanteen, jossa hän vaatii rikoksentehtäjälle rangaistusta. Tämä on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun uhri on saanut tietää rikoksentehtäjän henkilöllisyyden.

Mistä voi selvittää, miten asia etenee?

Ilmoituksen tekijälle tai uhrille, jos uhri on tiedossa mutta hän ei itse ole ilmoittanut rikoksesta, ilmoitetaan tutkinnan aloittamisesta.

Ilmoituksen tekijälle ja kanteen nostaneelle asianomistajalle on ilmoitettava ilmoituksen hylkäämisestä.

Tuomioistuimien päättää ja ilmoittaa seuraavista asioista:

syytteen ajamista yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjänä (*pótmagánvádló*) koskevan hakemuksen hylkääminen

menettelyn lopettaminen, jos toissijaisen syyteoikeuden käyttäjän tekemän ilmoituksen perusteella aloitettu tutkinta ei ole johtanut tulokseen.

Poliisi tai syyttäjä voi ilmoittaa sinulle tutkinnan aikana

tutkintatoimista

asiaa käsittelevän asiantuntijan nimeämisestä

lähestymiskiellon määräämisestä epäillylle.

Rikoksen uhrina sinulla on monia oikeuksia, joiden avulla saat tietoa tutkinnasta:

voit olla läsnä (mutta läsnäolosi ei ole pakollista) asiantuntijan kuulemisessa, katselmuksessa, rikospaikan rekonstruoinnissa ja ryhmätunnistuksessa. Sinulle olisi annettava tieto näistä toimista, mutta tiedoksianto voidaan jättää tekemättä, jos se on perusteltua tutkintatoimen kiireellisyyden vuoksi. Tietoa ei myöskään anneta, jos menettelyyn osallistuvan henkilön suojelua ei muuten pystytä takaamaan;

saat tarkistaa niitä tutkintatoimia koskevat pöytäkirjat, joissa olet ollut läsnä, mutta muuhun asiakirja-aineistoon voit tutustua ainoastaan, jos siitä ei ole haittaa tutkinnalle;

edustajasi, tukihenkilösi ja, jos siitä ei ole haittaa menettelylle, nimeämäsi täysi-ikäinen henkilö voivat myös olla tukenasi tutkintatoimissa, joissa läsnäolosi on pakollista tai sallittua. Jos sinua kuullaan todistajana, nimeämäsi täysi-ikäinen henkilö voi myös olla läsnä kuulemisessa etujasi puolustavan asianajajan lisäksi;

sinulla on itseäsi koskevan rikoksen yhteydessä oikeus saada pyynnöstäsi tieto tutkintavankeudessa olevan vastaajan vapauttamisesta tai pakenemisesta

vankeusrangaistukseen tuomiton henkilön ehdonalaiseen pääsystä, vapauttamisesta tai pakenemisestä taikka vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä

säilöön otetun henkilön vapauttamisesta tai pakenemisestä taikka säilöönoton keskeyttämisestä

lyhytaikaisesti pakkohoidossa olevan henkilön vapauttamisesta tai pakenemisestä

pakkohoidossa olevan henkilön vapauttamisesta, luvattomasta hoitolaitoksesta poistumisesta tai sopeutumislomalle päästämistä

kasvatuslaitokseen sijoitetun alaikäisen tilapäisestä tai lopullisesta vapauttamisesta, luvattomasta kasvatuslaitoksesta poistumisesta tai laitossijoituksen keskeyttämisestä;

voit saada kopiot asiantuntijalausunnoista ja sellaisten tutkintatoimien asiakirja-aineistosta, joissa voit olla laillisesti läsnä. Muiden asiakirjojen kopioita voit saada ainoastaan, jos siitä ei ole haittaa tutkinnalle, ja vasta sen jälkeen, kun sinua on kuultu todistajana. Tutkinnan päätyttyä voit pyynnöstä saada kopiot kaikesta syyttäjän tai tutkintaviranomaisen laatimasta asiakirja-aineistosta;

tutkinnan päätyttyä voit tutustua asiaa koskevaan asiakirja-aineistoon sekä esittää pyyntöjä ja huomautuksia.

Onko rikoksen uhrilla oikeus saada oikeusapua (rikostutkinnan tai oikeudenkäynnin aikana)? Millä ehdoin?

Kyllä.

Valtio myöntää seuraavanlaista oikeusapua rikosoikeudellisissa menettelyissä:

yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjä voidaan vapauttaa kulujen maksamisesta

uhrille, toissijaisen syyteoikeuden käyttäjälle (*magánvádló*), asianomistajalle, muille asianosaisille ja yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjälle voidaan tarjota mahdollisuus käyttää asianajajaa (*partfogó ügyvéd*).

Sinulla on oikeus tämällyyppiseen tukeen, jos sitä pidetään tarpeellisenä oikeusavusta annetun lain nojalla. Sinulla on kuitenkin oikeus käyttää asianajajaa ainoastaan, jos olet uhri, toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä, asianomistaja tai muu asianosainen, jonka ei katsota pystyvän käyttämään itse tehokkaasti menettelyoikeuksiaan asian monimutkaisuuden, puutteellisen oikeudellisen asiantuntemuksen tai muun henkilökohtaisen tilanteesi vuoksi.

Tukea on haettava oikeusaputoimistosta täyttämällä tähän tarkoitukseen varattu lomake yhtenä kappaleena. Hakemukseen on liitettävä asiakirjat ja/tai viralliset todistukset, jotka osoittavat sinun olevan oikeutettu oikeusapuun, tai hakemuksen lisäksi on esitettävä viranomaisen antama todistus oikeusapukelpoisuudesta.

Tukihakemus on toimitettava oikeusaputoimistoon viimeistään istuntopäivänä, jolloin tuomioistuin antaa asiassa lopullisen päätöksen.

Jos oikeusaputoimisto myöntää sinulle oikeuden käyttää oikeusapua, voit valita oikeusavustajan tarkoitukseen varatusta rekisteristä.

Voiko rikoksen uhri saada korvauksia kuluista (jotka aiheutuvat osallistumisesta rikostutkintaan/oikeudenkäyntiin)? Millä ehdoin?

Kyllä.

Jos osallistut menettelyyn uhrina, toissijaisen syyteoikeuden käyttäjänä, yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjänä tai asianomistajana, sinulle tai edustajillesi korvataan seuraavat kulut:

matka- ja majoituskulut

pyytämäsi asiantuntijalausunnon kulut, jos syyttäjä tai tuomioistuin on antanut suostumuksensa lausunnon pyytämiseen

oikeudenkäynnin video-, ääni- tai pikakirjoitustallenteen tai muunlaisen tallenteen tekemisestä aiheutuvat kustannukset

asiakirja-aineiston yhden kopion kustannukset

viestintäkulut (puhelin, faksi, posti ja muut)

edustajan palkkio.

Sinun on itse maksettava ennakoon omat ja edustajasi käteismenot ja edustajan palkkiot riippumatta asemastasi oikeudenkäynnissä.

Jos olet osallistunut oikeudenkäyntiin todistajana, siitä aiheutuneet kulut (matka- ja majoituskulut, täysihoidokulut, työpoissaoloista aiheutuvat kulut) korvataan pyynnöstä.

Matkakulut: todistajan asuinpaikan ja kuulemispaikan välisestä edestakaisesta matkasta tosiasiallisesti aiheutuneet, todennetut kulut.

Majoituskulut: jos todistajan kuuleminen järjestetään sellaisena ajankohtana, että hänen pitäisi lähteä asuinpaikastaan kuulemispaikkaan yöllä, todistajalle korvataan kulut, joita aiheutuu majoittumisesta kaupallisessa majoituspaikassa tai maksullisessa kotimajoituksessa.

Täysihoidokulut: täysihoidokulut maksetaan todistajalle, jos hänellä on oikeus saada korvaus majoituskuluista tai jos asuinpaikan ja kuulemispaikan välisen edestakaisen matkan kokonaiskesto on yli kuusi tuntia yhden päivän aikana.

Työpoissaoloista aiheutuvat kulut: todistajalle, joka ei saa palkkaa kuulemisesta johtuvan työpoissaolon aikana, maksetaan korvauksena 1,5 prosenttia vähimmäiseläkkeen määrästä jokaista työpoissaolotuntia kohden matkaan käytetty aika mukana luettuna.

Jos todistaja on ollut läsnä asiantuntijan esittäessä lausuntonsa, hänen on lähetettävä todisteet aiheutuneista kuluista asiantuntijalausuntoa pyytäneelle viranomaiselle tai tuomioistuimelle, joka määrittää korvauksen suuruuden asiantuntijalausunnon vastaanottamisen jälkeen.

Jos olet siviilikannetta ajava asianomistaja, tuomioistuin määrää vastaajan korvaamaan käteismenosi sekä edustajasi käteismenot ja palkkiot, jos tuomioistuin hyväksyy siviilikanteen ratkaisussaan. Jos kanne hyväksytään osittain, vastaajan on korvattava vastaava osuus kustannuksista.

Kun on kyse toissijaisesta syyteoikeudesta, tuomioistuin määrää vastaajan korvaamaan käteismenosi sekä edustajasi käteismenot ja palkkiot, jos ajat syytetä toissijaisen syyteoikeuden nojalla ja tuomioistuin toteaa vastaajan syylliseksi.

Jos asian käsittely päätetään lopettaa ennen kuin asia menee tuomioistuimen käsiteltäväksi, voiko uhri hakea tällaiseen päätökseen muutosta?

Uhri voi tehdä valituksen laissa säädetyissä tapauksissa, jos tutkintaviranomainen tai syyttäjä hylkää rikosilmoituksen tai päättää tutkinnan. Jos rikosilmoitus on hylätty, uhri voi vaatia tutkintaa ainoastaan, jos hän on itse ilmoittanut rikoksesta.

Rikosilmoituksen hylkäämistä tai tutkinnan päättämistä koskevasta päätöksestä on tehtävä valitus kahdeksan päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi. Jos päätöksen antanut tutkintaviranomainen tai syyttäjä ei hyväksy valitusta, se on esitettävä syyttäjälle, jolla on oikeus ratkaista asia. Syyttäjän valituksesta tekemään päätökseen ei voida enää hakea muutosta.

Voiko uhri osallistua oikeudenkäyntiin?

Kun syyte on annettu tiedoksi, tuomioistuin määrää oikeudenkäynnin päivämäärän ja hoitaa tarvittavat järjestelyt sekä toimittaa haasteet ja ilmoitukset.

Oikeudenkäyntiin kutsutaan henkilöt, joiden läsnäolo oikeudenkäynnissä on pakollista, ja oikeudenkäynnistä ilmoitetaan henkilöille, joiden läsnäolo on sallittua lain nojalla.

Tuomioistuin päättää todistelujen järjestyksestä oikeudenkäynnissä. Todistelumenettely alkaa vastaajan kuulustelulla, ja todistajista kuullaan yleensä ensimmäisenä uhria. Todistajaa kuultaessa paikalla ei saa olla muita todistajia, joita ei ole vielä kuulusteltu. Tästä säännöstä voidaan kuitenkin poiketa tapauksissa, joissa uhria kuullaan todistajana. Uhrin oikeudellinen edustaja saa olla läsnä koko oikeudenkäynnin ajan, joten uhri voi saada oikeudelliselta edustajaltaan tiedon kaikista hänen poissa ollessaan esitetyistä todisteluista.

Mikä on uhrin virallinen rooli oikeudenkäynnissä? Onko hän esimerkiksi uhri, todistaja, asianosainen vai toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä? Voiko hän valita roolinsa itse?

Uhrilla voi rikosoikeudellisissa menettelyissä olla prosessilain mukaan jokin seuraavista neljästä roolista:

todistaja: henkilö, jolla saattaa olla tietoa toteen näytettävistä seikoista

asianomistaja: henkilö, joka ajaa siviilikannetta (useimmiten korvausvaatimus) syytettyä vastaan

toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä: henkilö, joka voi joidenkin laissa määriteltyjen rikosten osalta itse ajaa syytettyä

yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjä: henkilö, joka laissa määrättyissä tapauksissa voi ajaa syytettyä joidenkin sellaisten rikosten osalta, jotka lain mukaan muutoin ovat yleisen syytteen alaisia.

Uhri on velvollinen antamaan todistajanlausunnon tai muutoin osallistumaan menettelyyn laissa määriteltyissä tapauksissa ja tavoilla, jos tämän katsotaan olevan tarpeen todistelun kannalta. Uhri päättää sen sijaan itse, aikooko hän toimia asianomistajana, toissijaisen syyteoikeuden käyttäjänä tai yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjänä.

Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tähän rooliin liittyy?

Uhrilla on rikosoikeudellisen menettelyn kaikissa vaiheissa oikeus

olla läsnä prosessitoimia toteutettaessa ja tutustua häntä itseään koskeviin asiakirjoihin menettelyn aikana (jollei laissa toisin säädetä)

esittää aloitteita ja vastalauseita kaikissa menettelyn vaiheissa

saada tuomioistuimelta, syyttäjältä ja tutkintaviranomaiselta tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan rikosoikeudellisen menettelyn aikana

käyttää oikeussuojakeinoja laissa määriteltyissä tapauksissa

saada itseään koskevan rikoksen yhteydessä omasta pyynnöstään tieto pidätetyn tai vankeusrangaistukseen tai pakkohoitoon tuomitun vastaajan vapauttamisesta tai pakenemisesta.

Uhri on velvollinen antamaan todistajanlausunnon tai muutoin osallistumaan menettelyyn laissa määriteltyissä tapauksissa ja tavoilla, jos

tutkintaviranomainen, syyttäjänvirasto tai tuomioistuin katsoo sen olevan tarpeen todistelumenettelyn kannalta. Tämä tarkoittaa ensisijaisesti sitä, että hän on velvollinen antamaan todistajanlausunnon, lukuun ottamatta tapauksia, joissa uhria ei voida lainkaan kuulla todistajana (esimerkiksi oikeudellinen ammattisalaisuus tai papin vaitiolovelvollisuus), ja tapauksia, joissa uhri voi kieltäytyä todistajanlausunnon antamisesta (esimerkiksi uhri on vastaajan sukulainen tai joutuisi todistamaan itseään tai sukulaistaan vastaan).

Uhri voi osallistua rikosoikeudelliseen menettelyyn **asianomistajana**, ja hän voi kertoa jo rikosilmoitusta tehdessään aikeensa ajaa siviilikannetta (yleensä korvausvaatimus). Siviilikanteen täytäntöönpano on maksutonta. Tässä tapauksessa tuomioistuin päättää vastaajan rikosoikeudellisesta vastuusta ja rikosoikeudelliseen menettelyyn liittyvästä siviilikanteesta samassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, minkä ansiosta asianomistaja ei joudu aloittamaan siviilioikeudenkäyntiä. Asianomistaja voi rikosoikeudellisen menettelyn aikana pyytää vastaajan omaisuuden takavarikointia, jos voidaan kohtuudella olettaa, ettei vaadetta voida panna täytäntöön.

Laissa määriteltyjen rikosten yhteydessä (väkivalta, yksityisyyden loukkaus, kirjesalaisuuden rikkominen, herjaus ja kunnianloukkaus) uhri voi **käyttää toissijaista syyteoikeutta**. Uhrin on tehtävä rikosilmoitus edellä mainittuja rikoksia koskevissa tapauksissa 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tietää rikosentekijän henkilöllisyyden. Uhrin on ilmoitettava rikosilmoituksessa mahdollinen rikosta koskeva näyttö sekä kerrottava nimenomaisesti vaativansa vastaajan rankaisemista.

Rikosilmoitus voidaan tehdä tuomioistuimelle suullisesti tai kirjallisesti. Tuomioistuin määrää tutkinnan aloittamisesta, jos vastaajan henkilöllisyys, henkilötiedot tai asuinpaikka eivät ole tiedossa tai jos todisteiden paikantaminen on tarpeen. Tuomioistuin päättää menettelyn, jos rikosentekijän henkilöllisyyttä ei onnistuta selvittämään tutkinnan aikana.

Tuomioistuin järjestää henkilökohtaisen kuulemisen, jossa se pyrkii uhrin ja vastaajan väliseen sovitteluun. Jos sovittelu onnistuu, tuomioistuin päättää menettelyn. Muussa tapauksessa käsittelyä jatketaan julkisessa oikeudenkäynnissä.

Jos uhri peruuttaa syytteen tai luopuu niistä, menettely päätetään. Menettely päätetään myös, jos uhri ei saavu henkilökohtaiseen kuulemiseen tai oikeudenkäyntiin eikä perustele poissaoloaan etukäteen asianmukaisesti tai jos uhria ei voitu kutsua paikalle, koska hän ei ollut ilmoittanut osoitteensa muuttumisesta.

Asianomistajalla on täydet syytteen esittämiseen liittyvät oikeudet, muun muassa oikeudenkäynnin aikana käytettävät oikeudet sekä oikeus hakea muutosta tuomioistuimen tekemiin päätöksiin.

Kun kaikki tutkinnan aikana käytettävissä olevat muutoksenhakukeinot on käytetty, uhrilla on joissakin tapauksissa mahdollisuus **esittää yksityisoikeudellinen vaatimus** ja edustaa tällöin itse itseään tuomioistuimessa. Uhrilla on mahdollisuus esittää yksityisoikeudellinen vaatimus muun muassa silloin, jos rikosilmoitus on hylätty tai tutkinta on lopetettu sillä perusteella, ettei teko ollut rikos, tai jos on olemassa perusteet rangaistavuuden lakkaamiselle (esimerkiksi pakottaminen, erehdys, laillinen itsepuolustus tai välitön vaara). Jos tietyssä asiassa on lain mukaan mahdollista esittää yksityisoikeudellinen vaatimus, valitusta koskevan päätöksen tehneen syyttäjän on ilmoitettava siitä uhrille erikseen.

Jos valitus hylätään, koska rikosilmoitusta ei ole hyväksytty tai tutkinta on päättynyt, uhrilla on oikeus tutustua häntä vastaan tehty rikosta koskeviin asiakirjoihin syyttäjänvirastossa. Yksityisoikeudellinen vaatimuksen esittänyt uhri voi toimittaa tuomioistuimelle osoitetun syytekirjelmän asiaa käsitelleelle ensimmäisen asteen syyttäjänvirastolle 60 päivän kuluessa valituksensa hylkäämisestä. Yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjän on käytettävä oikeudellista edustajaa (asianajaja). Tuomioistuin päättää, otetaanko syytekirjelmä käsiteltäväksi.

Voiko uhri antaa oikeudenkäynnin aikana lausuman tai esittää todisteita? Millä ehdoin?

Uhrilla on oikeus tulla kuulluksi rikosoikeudellisen menettelyn aikana. Lainsäädännön mukaan uhrilla on paitsi velvollisuus, myös oikeus tehdä yhteistyötä omasta aloitteestaan todistelumenettelyssä. Uhri voi antaa todistajanlausunnon ja esittää todisteita myös muulla tavoin (esimerkiksi toimittamalla viranomaiselle asiakirjatodisteita). Uhri voi esittää aloitteita ja huomautuksia kaikissa menettelyn vaiheissa. Uhrilla kuullaan yleensä todistajista ensimmäisenä. Sen jälkeen kun syyttäjä on esittänyt syytteen, uhri voi esittää puheenvuoron ilmoittaakseen, vaatiiko hän vastaajan rikosoikeudellisen vastuun määrittelyä ja rankaisemista. Asianomistaja voi antaa kanteeseensa liittyvän lausunnon.

Mitä tietoja uhrille annetaan oikeudenkäynnin aikana?

Oikeudenkäyntiin kutsuttu todistaja voi ennen oikeudenkäyntiä ottaa yhteyttä tuomioistuimessa toimivaan todistajien tukihenkilöön asianmukaisten tietojen saamiseksi. Todistajien tukihenkilö on tuomioistuimen virkamies, joka antaa todistajille tietoa todistajanlausunnon antamisesta ja helpottaa sitä. Todistajien tukeen ei sisälly tietojen antaminen itse rikosasiasta, eikä sillä saa pyrkiä vaikuttamaan todistajiin.

Uhrilla on tuomioistuinmenettelyssä oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä kyseisestä asiasta. Jollei laissa toisin säädetä, hänellä on oikeus olla läsnä tutkintatoimissa, ja hän voi tutustua häntä vastaan tehty rikosta käsitteleviin asiakirjoihin sekä saada niistä kopiot sen jälkeen, kun tutkinta on päättynyt.

Uhrin on saatava tieto syytteen nostamisesta ja kaikista häntä koskevista päätöksistä sekä lopullisesta päätöksestä.

Voiko rikoksen uhri tutustua oikeudenkäyntiasiakirjoihin?

Uhrilla on oikeus tutustua asiakirjoihin, jotka koskevat häntä vastaan tehty rikosta, sekä saada niistä kopiot milloin tahansa tutkinnan päätyttyä.

Tuomioistuimen on taattava oikeus tutustua asiakirjoihin sillä tavoin, että toisen henkilön yksityiselämää koskevia tietoja ei paljasteta tarpeettomasti.

Asiakirjojen kopioiden toimittamista voidaan kuitenkin rajoittaa ainoastaan ihmisarvon, henkilöoikeuksien ja vainajan muiston kunnioittamisen perusteella.

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

3 - Rikoksen uhrin oikeudet oikeudenkäynnin jälkeen

Voiko tuomioistuimen päätökseen hakea muutosta?

Uhri voi hakea muutosta tuomioistuimen päätökseen vain silloin, jos hän on yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäjä (*pótmagánvádló*), toissijaisen syyteoikeuden käyttäjä (*magánvádló*) tai asianomistaja tai jos päätös sisältää häntä koskevia määräyksiä. Asianomistaja voi hakea muutosta määräkseen, jolla siviilikannetta koskeva pääasia ratkaistaan. Jos päätös sisältää muita uhria koskevia määräyksiä, tämä voi hakea muutosta kyseisiin määräyksiin.

Mitkä ovat uhrin oikeudet tuomion antamisen jälkeen?

Jos ensimmäisessä tai toisessa oikeusasteessa annettuun päätökseen on haettu muutosta, uhri voi osallistua toisen tai kolmannen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtuvaan oikeudenkäyntiin ja asian julkiseen käsittelyyn, tutustua menettelyn aikana laadittuihin asiakirjoihin, esittää pyyntöjä ja huomautuksia ja käyttää puheenvuoron syyttäjän jälkeen.

Onko uhrilla oikeus saada tukea tai suojelua oikeudenkäynnin jälkeen? Kuinka kauan?

Tämä kysymys kuuluu uhreille annettavan tuen osalta oikeusministeriön oikeusasioista ja siviilioikeudesta vastaavan alivaltiosihteerin kanslian sekä oikeusasioiden menettelyllisestä ohjauksesta vastaavan alivaltiosihteerin kanslian toimivaltaan ja uhrien suojelun osalta sisäministeriön toimivaltaan.

Mitä tietoja uhrille annetaan siinä tapauksessa, että rikosentekijä tuomitaan?

Tuomioistuimen on annettava tuomio tiedoksi uhrille. Näin uhri saa tiedon tuomion sisällöstä eli syytetylle määrätyn rangaistuksen tai määrättyjen toimenpiteiden luonteesta tai lajista ja niiden kestosta.

Ilmoitetaanko uhrille, jos rikosentekijä vapautuu (myös ennen määräaikaa tai ehdonalaan) tai pakenee vankilasta?

Uhrilla tai hänen kuoltuaan hänen oikeudenomistajallaan on oikeus saada pyynnöstä ilmoitus seuraavista seikoista, jotka liittyvät uhria koskevaan rikokseen:

- tutkintavankeudessa olevan vastaajan vapauttaminen tai pakeneminen,
- vankeusrangaistukseen tuomitun henkilön pääseminen ehdonalaan, vapauttaminen tai pakeneminen taikka vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon keskeyttäminen,
- säilöön otetun henkilön vapauttaminen tai pakeneminen taikka säilöönoton keskeyttäminen,
- lyhytaikaisesti pakkohoidossa olevan henkilön vapauttaminen tai pakeneminen,
- pakkohoidossa olevan henkilön vapauttaminen, luvaton hoitolaitoksesta poistuminen tai sopeutumislomalle päästäminen,
- kasvatuslaitokseen sijoitetun alaikäisen tilapäinen tai lopullinen vapauttaminen, luvaton kasvatuslaitoksesta poistuminen tai laitossijoituksen keskeyttäminen.

Voiko uhri osallistua vapauttamista tai ehdonalaan pääsyä koskevien päätösten tekemiseen? Voiko uhri esimerkiksi antaa tässä yhteydessä lausunnon tai hakea päätöksiin muutosta?

Vankeusrangaistuksen päättymispäivästä päättää rangaistuslaitos, ja tuomittu vapautetaan kyseisenä päivänä. Jos rangaistuslaitos esittää syytetyn päästämistä ehdonalaan, rikosoikeuden tuomari järjestää käsittelyn, mutta uhrille ei ilmoiteta käsittelystä eikä uhri voi osallistua siihen. Uhri ei voi antaa lausuntoa ehdonalaan vapautteen päästämistä koskevan käsittelyn yhteydessä eikä hakea muutosta tuomioistuimen päätökseen ehdonalaan vapauden myöntämisestä.

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

4 - Korvaus

Miten uhri voi hakea vahingonkorvausta rikosentekijältä? (esim. esittämällä vaateen rikosoikeudenkäynnissä, nostamalla erillisen vahingonkorvauskanteen tai panemalla vireille liittämissämenettelyyn)

Uhri voi hakea korvausta ensisijaisesti rikosoikeudenkäynnissä asianomistajana niistä vahingoista, joita hänelle on aiheutunut syytteen perusteena olevista teoista. Tällöin rikosoikeudenkäynnin osana toteutettavaa menettelyä, joka koskee siviilikanteen täytäntöönpanoa, kutsutaan liittämissämenettelyksi. Siviilikanteen ajamiseksi on olemassa myös muita oikeudellisia väyliä. Vaikka uhri ei olisi ilmoittautunut asianomistajaksi, tämä ei estä häntä ajamasta oikeuksiaan. Jos siviiliprosessia koskevissa säännöissä esitetyt ehdot täyttyvät, myös syyttäjä voi ajaa siviilikannetta uhrin puolesta.

Tuomioistuin on määrännyt rikosentekijän maksamaan uhrille vahingonkorvausta. Miten uhri voi varmistaa, että rikosentekijä maksaa korvauksen?

Pakkotäytäntöönpano voidaan käynnistää 30 päivän kuluessa siitä, kun tuomioistuimen maksuvelvoitteen täyttämiseksi asetettu määräaika umpeutuu.

Tuomioistuin antaa täytäntöönpanoasiakirjan, joka perustuu siviilikannetta koskeviin rikosoikeudenkäynnissä annetun päätöksen määräyksiin.

Jos rikosentekijä ei maksa korvausta, voiko valtio maksaa uhrille etumaksua tämän sijasta? Millä ehdoin?

Valtio ei voi maksaa uhrille etumaksua. Sen sijaan kun on kyse tahalliseen väkivaltarikoksesta, jonka uhrille on aiheutunut fyysisiä vammoja tai jonka seurauksena uhrin terveys on kärsinyt, uhri voi saada vahingonkorvausta valtiolta. Valtion myöntämä vahingonkorvaus ei riipu siviilikanteesta. Jos uhri sen sijaan saa vahingonkorvausta jostakin toisesta lähteestä (esim. oikeusteitse tai vakuutusyhtiöltä) kolmen vuoden kuluessa vahingonkorvauspäätöksen voimaantulosta, valtio perii maksamansa vahingonkorvauksen takaisin.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta valtiolta?

Henkilöllä on oikeus valtion maksamaan vahingonkorvaukseen, jos hän on joutunut tahallisen väkivaltarikoksen uhriksi ja hänelle on sen takia aiheutunut fyysisiä vammoja tai hänen terveytensä on kärsinyt vakavasti.

Valtion korvaukseen saattaa olla oikeus myös henkilöllä, joka on tällaisen rikoksen uhrin lähiomainen tai huollettava tai joka on maksanut kuolleen uhrin hautauskulut.

Valtio voi maksaa vahingonkorvausta ainoastaan sellaisille uhreille, jotka tarvitsevat korvausta joko taloudellisen tilanteensa tai muiden laissa säädettyjen kriteerien perusteella.

Hakemuksen korvauksen saamiseksi valtiolta voi jättää mihin tahansa uhrien tukipalveluun (läänien ja pääkaupungin aluehallintovirastot). Tehdessään päätöstä hakemuksesta viranomaisen on tarkastettava aiheutuneen vahingon määrän ja rikoksen välistä yhteyttä.

Korvaushakemuksen voi pääsääntöisesti tehdä kolmen kuukauden kuluessa päivästä, jona rikos tapahtui. Korvauksen enimmäismäärä oli 1 599 105 Unkarin forinttia vuonna 2017.

Onko uhrilla oikeus saada korvausta, jos rikosentekijää ei tuomita?

Jos rikosilmoitus hylätään, tutkimus päätetään tai syytetty vapautetaan syytteistä laissa määriteltynä rangaistavuuden poistavien perusteiden takia (alle 18 vuoden ikä, syyntakeettomuus, pakottaminen, oikeuden virhe, hätävarjelu, äärimmäinen hätätilanne tai viranomaisen määräys), uhrilla on oikeus saada korvausta valtiolta.

Valtion myöntämä vahingonkorvaus ei riipu siviilikanteesta. Jos uhri sen sijaan saa vahingonkorvausta jostakin toisesta lähteestä (esim. oikeusteitse tai vakuutusyhtiöltä) kolmen vuoden kuluessa vahingonkorvauspäätöksen voimaantulosta, valtio perii maksamansa vahingonkorvauksen takaisin.

Jos uhri ei nosta siviilikannetta rikosoikeudenkäynnin yhteydessä, kysymys toisaalta rikosoikeudellisesta vastuusta ja toisaalta vahingonkorvauksesta ratkaistaan erikseen. Tämä tarkoittaa, että näissä kahdessa menettelyssä voidaan antaa toisistaan poikkeavat päätökset.

Onko mahdollista saada etumaksua sillä aikaa kun korvaushakemusta käsitellään?

Rikoksen tai vahingonteon uhri voi tarvittaessa saada välitöntä rahallista tukea, jonka tarkoituksena on auttaa häntä rikosta tai vahingontekoa seuranneessa välittömässä kriisitilanteessa. Hakemus on toimitettava uhrien tukipalveluun (läänien ja pääkaupungin aluehallintovirastot), ja tuen saamisen edellytyksenä on rikosilmoituksen tekeminen poliisille. Päätös välittömän rahallisen tuen antamisesta uhrille perustuu kohtuullisuuden arviointiin, eikä sitä varten tarvitse tutkia uhrin taloudellista tilannetta. Sen sijaan menettelyn yhteydessä on arvioitava, oikeuttaako uhrin henkilökohtainen tilanne rikoksen jälkeen hänet saamaan tällaista rahallista tukea. Välitön rahallinen tuki ei ole vahingonkorvausta, eikä sen tarkoituksena ole korjata tai lieventää rikoksen aiheuttamaa haittaa. Sitä voidaan myöntää uhrille ruoka-, asumis-, matka-, vaate-, terveydenhuolto- ja hautauskulujen kattamiseen. Välittömän rahallisen tuen määrä riippuu uhrin tilanteesta häneen kohdistuneen rikoksen jälkeen sekä sen ajanjakson pituudesta, jonka aikana uhri ei kykene itse selviytymään taloudellisista ongelmistaan. Vuonna 2017 tuen enimmäismäärä oli 106 607 forinttia.

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

5 - Rikoksen uhrin oikeus saada tukea ja apua

Mihin rikoksen uhri voi ottaa yhteyttä saadakseen apua ja suojelua?

Rikoksen uhri voi tehdä rikosilmoituksen lähimmällä poliisiasemalla tai soittamalla hätänumeroon 107 tai 112.

Valtakunnallisen rikosten uhrien tukipalvelun (*Áldozatsegítő Szolgálat*) ja oikeudellisen avun yksikön (*Jogi Segítségnyújtó Szolgálat*) työntekijät auttavat uhreja lähimmässä läänin aluehallintovirastossa tai pääkaupungissa kaupunkipiirin hallintovirastossa. Maksuttoman uhrien auttavan puhelimen (*Áldozatsegítő Vonal*) (+36-80-225-225) työntekijät tarjoavat apua ympäri vuorokauden Unkarin sisällä.

Valtakunnallinen kriisipuhelinpalvelu (*Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat*, OKIT; ☎ <http://www.ncsszi.hu/national-institute-for-family-youth-and-population-policy>) tarjoaa apua lähi- ja parisuhdeväkivallan uhreille, kaltoinkohtelusta kärsiville lapsille sekä prostituution ja ihmiskaupan uhreille numerossa +36-80-205-520.

Rikoksen uhrien neuvontapuhelin

Poliisi: **107**

Yleinen hätänumero: **112**

Todistajien puhelinpalvelu: **+36-80-555-111** (numeroon voi ilmoittaa rikoksista nimettömänä)

Uhrien auttava puhelin: **+ 36-80-225-225** (maksuton numero, johon voi soittaa ympäri vuorokauden Unkarissa)

Valtakunnallinen kriisipuhelinpalvelu **+36-80-205-520**

Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (Naiset naisten puolesta väkivaltaa vastaan):

+36-80-505-101 (puhelinpalvelu kaltoinkohtelusta kärsiville naisille ja lapsille; toiminnassa maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 18–22; soittaminen maksutonta, myös matkapuhelimesta)

+36-40-603-006 (seksuaalisen väkivallan uhreille; toiminnassa perjantaisin klo 10–14; soitto paikallispuhelin hinnalla)

Patent-yhdistys: 06-70-25-25-254 (keskeisiä oikeudellisia ja psykologisia kysymyksiä koskevaa maksutonta neuvontaa väkivaltaisessa suhteessa eläville naisille; toiminnassa keskiviikkoisin klo 16–18)

Voiko uhri saada tukea maksutta?

Uhrien tukipalvelut ovat maksuttomia. Jos henkilö ei puhu unkaria tai jos hän tarvitsee viittomakielen tulkkia, valtio vastaa käännös- ja tulkkauksuluista.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada valtiolta tai viranomaisilta?

Rikosten uhrien tukipalvelu

antaa tietoa uhrien oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista

tarjoaa tietoa sosiaali-, terveydenhuolto- ja vakuutuspalveluista, joihin uhri on oikeutettu

voi tarjota välitöntä rahallista tukea (5 päivän kuluessa rikoksesta)

tarjoaa henkistä tukea (tarvittaessa myös psykologista apua)

tarjoaa oikeudellista neuvontaa ja käytännön apua kaikkein yksinkertaisimmissa tapauksissa

vahvistaa uhrin aseman

väkivaltarikosten uhrit, joille on aiheutunut vakavia vammoja, ja kuolleiden uhrien omaiset voivat lisäksi hakea vahingonkorvausta valtiolta.

Valtakunnallinen kriisipuhelinpalvelu

tarjoaa välitöntä tukea kansalaisille (lähinnä naisille ja lapsille), jotka ovat vakavassa kriisitilanteessa väkivallan takia

voi asiaa harkittuaan tarjota tarpeessa oleville henkilöille paikan turvakodissa, jonka sijainti on salainen. Turvakodissa voi asua enintään 30 päivää, mutta perustelluista syistä asumisaikaa voidaan pidentää enintään 30 päivällä. Turvakodissa asuminen on maksutonta. Turvakodin asiantuntijat pyrkivät sijoituksen aikana ratkaisemaan asukkaan ongelmia kestäväällä tavalla ja ovat yhteydessä toimivaltaisen perhetuki- ja lastensuojeluviranomaisen perhetyöntekijään.

Oikeudellisen avun yksikkö

antaa oikeudellista neuvontaa yksinkertaisissa tapauksissa

jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät, tarjoaa

maksutta tai edullisesti myös oikeudenkäynnin ulkopuolisia oikeudellisia palveluja (neuvonta, asiakirjojen laatiminen) ja

mahdollisuutta käyttää edustajaa (*pártfogó ügyvéd*) oikeudenkäynnissä ja sitä edeltävässä vaiheessa (tutkintaviranomaisen tai syyttäjän edessä). Jos

henkilölle myönnetään oikeus käyttää edustajaa, käytetään asianajajia ja asianajotoimistoja, joiden kanssa oikeudellisen avun yksiköllä on sopimus.

Millaista tukea rikoksen uhri voi saada kansalaisjärjestöiltä?

Tukea tarjoavat ensisijaisesti seuraavat kansalaisjärjestöt:

Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület (voittoa tavoittelematon järjestö "Valkoinen sormus"):

henkilökohtainen hoiva rikoksen jälkeen

maksuton oikeudellinen apu

maksuton välitystoiminta

maksuton psykologinen apu

perustelluissa tapauksissa rahallinen tuki vaikeassa tilanteessa oleville (edellytyksenä rikosilmoituksen tekeminen poliisille)

avustaminen viranomaismenettelyissä

muiden järjestöjen ja laitosten antaman tuen välittäminen.

Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (Naiset naisten puolesta väkivaltaa vastaan):

tiedottaminen

välitön käytännön apu kriisitilanteessa oleville henkilöille (esim. paikka turvakodissa, ilmoittaminen viranomaisille, neuvonta jatkotoimista ja mahdollisuuksista)

ryhmäkeskustelut

oikeudellinen apu (tarvittaessa oikeudellinen neuvonta).

Eszter Alapítvány Ambulancia (Eszter-säätiön ambulanssi):

psykologinen apu

oikeudellinen apu.

Patent-yhdistys:

tiedottaminen, neuvonta

tapaamisten järjestäminen psykologin tai sosiaalityöntekijän kanssa

oikeudellinen apu kaltoinkohtelusta kärsiville naisille ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ja syrjinnän uhreille.

Névtelen Utak Alapítvány (Tuntemattomat tiet -säätiö):

turvallinen majoitus

kuntoutus

yhteiskuntaan sopeuttaminen.

Päivitetty viimeksi: 21/01/2019

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.